

بررسی استرس شغلی و عوامل مرتبط با آن در کارکنان ذوب آهن اصفهان (سال ۱۳۸۸)

مسعود لطفی زاده*^۱، دکتر اسماعیل نور هسیم^۲، دکتر احسان حبیبی^۴

^۱ مرکز تحقیقات گیاهان دارویی - دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران، گروه بهداشت عمومی - دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران، گروه بهداشت - دانشگاه ملی مالزی، کوالالامپور، مالزی، گروه بهداشت حرفه ای - دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
تاریخ دریافت: ۱۹/۱۲/۲۱ اصلاح نهایی: ۹۰/۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۹۰/۳/۲۵

چکیده:

زمینه و هدف: استرس شغلی زمانی بروز می کند که بین نیازهای شغلی با توانایی ها و قابلیت ها و خواسته های فرد هماهنگی وجود نداشته و می تواند مشکلات بهداشتی و ناهنجاری های اقتصادی به همراه داشته باشد. این مطالعه به منظور تعیین عواملی که منجر به استرس شغلی در کارکنان ذوب آهن اصفهان می گردد انجام شده است.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی-تحلیلی ۴۰۰ نفر از کارکنان ذوب آهن اصفهان به صورت تصادفی انتخاب شدند. داده ها با استفاده از پرسشنامه مشخصات دموگرافیک و پرسشنامه DASS (Depression Anxiety Stress Scales) جمع آوری و به کمک آزمون های آماری کای دو و آنالیز رگرسیون لجستیک تجزیه و تحلیل شدند.

یافته ها: بر اساس نتایج، ۵۳٪ از کارکنان دارای استرس شغلی بودند. بین سن، وضعیت تاهل، تجربه کاری، سواد و نوبت کاری کارکنان با استرس آنان رابطه معنی داری وجود نداشت. اما میزان استرس در کارکنان دارای مشکلات فرزندان، محیط کاری سخت تر، داشتن شغل دوم و حقوق ماهیانه کمتر از شش میلیون ریال بیشتر بود ($P < 0/05$).

نتیجه گیری: بر اساس نتایج این مطالعه، بیش از نیمی از کارکنان ذوب آهن اصفهان از استرس رنج می برند و در مقایسه با سایر کشورهای صنعتی، این کارکنان شیوع بسیار بالاتری از استرس را نشان دادند. این نتایج ضرورت برنامه ریزی مناسب در محل کار و ایجاد شرایط برای بهبود کیفیت زندگی و کاهش استرس را بخوبی آشکار می کند.

واژه های کلیدی: استرس شغلی، ذوب آهن اصفهان، کارکنان.

مقدمه:

استرس شغلی به عنوان یک پدیده آزار دهنده از سوی محققین و نیز سازمان بهداشت جهانی (WHO) مورد توجه قرار گرفته است (۱-۳).

استرس شغلی امروزه یکی از پدیده های مهم در زندگی اجتماعی و تهدیدی جدی برای سلامتی نیروی کار در جهان می باشد، بطوری که سازمان بین المللی کار (International Labour Organization=ILO) به صراحت اظهار می دارد که شناخته شده ترین پدیده ای

در عصر حاضر زمان قابل توجهی از زندگی افراد در محیط کار صرف می شود که این امر گاه تنش ها و حساسیت های مثبت و منفی را می تواند به همراه داشته باشد، از این رو انسان باید در سراسر زندگی خود پیوسته با تغییرات درونی و نیز تغییرات جهان پیرامون خود تطبیق ایجاد کرده و با آنها سازش نماید. شرایط محیط شغلی گاه پیامدهای منفی را متوجه سلامت کارکنان و کارگران واحدهای اداری و بویژه صنعتی می کند، در چند دهه اخیر

* نویسنده مسئول: شهرکرد- رحمتیه- دانشگاه علوم پزشکی -مرکز تحقیقات گیاهان دارویی- تلفن: ۰۳۸۱-۳۳۳۴۷۵۴

برد که موجب افزایش انگیزه و تلاش فردی می شود، این نوع استرس که برای داشتن زندگی سالم همراه با تحرک و تلاش به محرک های جسمی و روانی نیازمند است ضروری می باشد و می تواند در فرد ایجاد انگیزه نموده و بهبود عملکرد فرد را در پی داشته باشد (۵).

NIOSH استرس شغلی را هر گونه پاسخ جسمانی یا روانی مضر که هنگام سازگار نبودن فرد و توانایی او با محیط شغلی ایجاد می شود بیان می کند. این پاسخ می تواند به صورت رفتارهای ناخشنود، درگیر شدن و رفتارهای خشونت آمیز، حوادث و مصدومیت های کار یا بیماری های جسمانی مختلف و حتی مرگ بروز کند (۳). استرس شغلی از پدیده های مهم و قابل توجه در محیط کار در عصر حاضر محسوب می شود، بر اساس اعلام سازمان بین المللی کار (ILO) هزینه های وارده بر کشورها به علت استرس شغلی بین ۳/۵-۱ درصد تولید ناخالص داخلی تخمین زده شده است (۶). پژوهش های مختلف نشان می دهند که محیط کار و استرس های ناشی از محیط کار می توانند باعث بروز اختلالات روانی در شاغلین شده و یا ایجاد اختلال روانی را در آنان سرعت بخشند که این موضوع می تواند موجب بیماری و از کار افتادگی شده یا ناتوانی آنها را به همراه داشته باشد (۷). بر اساس گزارش های موجود ایالات متحده آمریکا سالانه ۳۰۰ میلیون دلار و کشورهای اروپایی هر سال بیش از ۳۰ میلیون دلار (۲۰ میلیون یورو) خسارت ناشی از استرس و پیامدهای آنرا اعلام کرده اند. این گزارش ها حاکی است که ۸۰-۵۰ درصد اختلالات روان تنی و ۶۰ درصد حوادث شغلی ناشی از استرس می باشند (۸).

در ایران مطالعات مختلف بیانگر شیوع استرس بین ۲۳/۴ تا نزدیک به ۵۰ درصد گزارش شده است (۹، ۱۰). این مطالعات عمدتاً در بین پرستاران و معلمان صورت گرفته، در صورتی که واحدهای صنعتی تولیدی مختلف کشور ما که بطور مرتب با استرس روبرو هستند باید بیشتر مورد توجه قرار گیرند. با توجه به اهمیت

که سلامتی کارگران را تهدید می کند استرس شغلی می باشد. همچنین سازمان بهداشت جهانی تاکید می کند که کارگران در معرض استرس شغلی، سلامتی دچار مخاطره، انگیزه ضعیف برای زندگی، تولید کمتر و ایمنی کمتری را در محیط کار تجربه می کنند و سازمان های این کارگران موفقیت کمتری را در مقایسه با سایر مراکز تولیدی دارند. این سازمان مجدداً یادآور می شود که استرس شغلی هزینه های زیادی را بر دولت ها تحمیل کرده و غیبت از کار، تقاضاهای مکرر کارگران برای تغییر شغل و کاهش تولید و ایفای نقش در تولید را مظاهر این پدیده می داند (۱).

واژه استرس مستقیماً از زبان لاتین گرفته شده و به معنی تحمیل، فشار و خسته شدن می باشد این واژه به سرعت فراگیر شده و به یکی از اصطلاح های رایج پنج دهه اخیر تبدیل گردیده است. اولین بار Rosch این اصطلاح را چنین تعریف کرد که استرس پاسخی غیر اختصاصی از ارگانسیم در مقابل هر تقاضا یا تغییر در شرایط فیزیکی می باشد (۲).

بر اساس تعریف NIOSH (National Institute Occupational Safety and Health) فرد زمانی با استرس شغلی مواجه می شود که بین نیازهای شغلی با توانایی ها، قابلیت ها و خواسته های وی هماهنگی موجود نباشد. در این تعریف ضمن تاکید بر عدم هماهنگی با توانایی ها و قابلیت های فرد به خواسته های فردی نیز توجه شده است (۳). Kendal و همکارانش استرس را یک تجربه طبیعی و قابل پیش بینی در روند زندگی و کار معرفی کرده و تاکید داشته اند که همه نتایج استرس منفی نیستند و گاه استرس حالت منفی و گاه نیز پیامدهای مثبتی به همراه دارد (۴).

Selye که خود از اولین کسانی بود که واژه استرس را بکار برد، در آخرین نوشتار خود برای حالات منفی استرس واژه دیسترس (Distress) و برای حالات مثبت و مفید استرس واژه اوسترس (Eustress) را بکار

محیط کار، همکاران، مشکلات اقتصادی، شرایط شغلی یا نوع کار، فامیل و مشکلات فرزندان ثبت گردید، برای پاسخ به این سوالات از دو گزینه همیشه و گاهی اوقات استفاده شد. علیرغم استفاده قبلی از پرسشنامه مورد استفاده در این تحقیق و تایید اعتبار این ابزار پژوهشی، پرسشنامه بر اساس نسخه اصلی طراحان آن مجدداً ترجمه و ساده نویسی شد و سپس روایی یا اعتبار علمی پرسشنامه توسط تعدادی از همکاران هیات علمی مورد بررسی و تایید قرار گرفت. همچنین در مطالعه حاضر به منظور تعیین هماهنگی درونی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتیجه آن (۰/۸۳) گواه بر آن است که ابزار مورد استفاده دارای اعتبار درونی قابل قبول می باشد. در این مطالعه به منظور پیشگیری از بروز هر گونه خطا و افزایش هر چه بیشتر دقت واحدها، پیش آزمون تحقیق در دو مرحله غیر رسمی و رسمی انجام شد، در مرحله غیر رسمی، پیش آزمون بین ۲۵ نفر با شرایط مشابه افراد مورد مطالعه صورت گرفت، هدف از این پیش آزمون شناخت و رفع ابهامات و یا پیچیدگی های احتمالی در محتوی سوالات بوده، سپس پیش آزمون رسمی در بین ۳۶ نفر از کارکنان ذوب آهن اصفهان انجام گرفت که این گروه در مطالعه اصلی انتخاب نشدند، این گروه از کارکنان در واقع نمونه کاملاً منطبق با شرایط شغلی و نقش افراد مورد مطالعه بودند. این مرحله از پیش آزمون جهت اطمینان از قابل درک بودن و پاسخگویی راحت به سوالات صورت گرفت.

جهت مقایسه متغیرهای کیفی، با استفاده از آزمون کای دو و برای بررسی دقیق تر ارتباط استرس و متغیرهای مطالعه از آنالیز رگرسیون لجستیک استفاده و سطح معنی داری کمتر از $P < 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته ها:

تعداد افراد مورد مطالعه ۴۰۰ نفر بودند که همگی مرد بودند. دامنه سنی افراد ۲۰-۵۸ سال و

کارخانه ذوب آهن به دلیل نقش خاص خود در صنعت و نیز سابقه این کارخانه در تامین نیازهای ارتش این مطالعه با هدف تعیین میزان شیوع استرس شغلی در کارکنان صنعت فولاد ایران و بطور مشخص کارخانه بزرگ ذوب آهن و نیز تعیین عوامل ایجاد کننده استرس های شغلی در کارکنان این کارخانه انجام شده است.

روش بررسی:

این تحقیق یک مطالعه توصیفی - تحلیلی می باشد. در این پژوهش ۴۰۰ نفر از کارکنان بخش تولیدی - فنی ذوب آهن اصفهان به عنوان نمونه های مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند (این تعداد معادل ده درصد کل کارکنان رسمی این بخش می باشند) نمونه انتخابی بر اساس محاسبه و فرمول معادل ۳۸۴ نفر بود که افزایش آن به دلیل ارتقا دقت مطالعه صورت گرفته است. جهت انجام پژوهش ۴۴۰ نفر انتخاب شدند که به دلیل نواقص موجود در پرسشنامه های تکمیل شده و یا عدم رضایت از ادامه همکاری در پژوهش ۴۰ نفر آنان از مطالعه خارج شدند. نمونه های مورد مطالعه از واحدهای مختلف بخش تولیدی - فنی کارخانه و به نسبت تعداد کارکنان هر واحد برگزیده شدند. گردآوری داده ها با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه صورت گرفت. پرسشنامه از دو بخش شامل مشخصات دموگرافیک و پرسشنامه DASS (Depression Anxiety Stress Scales) (۱۴) تنظیم شد. این پرسشنامه حاوی ۴۲ سوال می باشد که ۱۴ سوال اختصاصاً به موضوع استرس پرداخته و هر گزینه امتیاز ۰-۳ را بخود اختصاص می دهد. بخاطر مرور مجدد موضوع و نیز دستیابی به حالات و احساس افراد نسبت به محیط کار خود از افراد مورد مطالعه سوال شد که آیا حس می کنند استرس دارند یا خیر و در صورت پاسخ مثبت شدت آن مورد سوال قرار گرفت و علت استرس آنها در یک جدول شش گانه شامل شرایط کلی

شدید ارزیابی کرده اند.

تجزیه و تحلیل داده های مطالعه نشان داد بین استرس با سن، وضعیت تاهل، سواد، تجربه کاری و شیفیت کاری پرسنل رابطه معنی داری وجود ندارد. اگر چه شیوع استرس در بین کارکنان شیفیت کار (نوبت کار) بیش از سایر کارکنان بود. علاوه بر این نتایج بررسی بیانگر رابطه آماری معنی دار بین عوامل اقتصادی و استرس کارکنان بود ($P < 0/05$)، همچنین از مجموع شش دلیل مورد بررسی برای استرس کارکنان بخش تولیدی ذوب آهن تنها روابط با همکاران فاقد رابطه معنی دار با استرس بوده و بقیه موارد یعنی شرایط شغلی، مشکلات فرزندان و فامیل، شرایط اقتصادی و محیط کار همگی رابطه معنی داری با استرس داشتند ($P < 0/05$). نتایج آنالیز رگرسیون لوجستیک نشان داد میزان شیوع استرس در کارکنان دارای حقوق کمتر از ۶۰۰ هزار تومان، کارکنان دارای مشکلات فرزندان، کار در محیط های سخت تر و در افراد دارای داشتن شغل دوم بیشتر از سایرین است (جدول شماره ۱). از نظر آماری تفاوت معنی داری بین سطح سواد، تعداد فرزندان و یا جنس فرزندان با استرس وجود نداشت ($P > 0/05$).

میانگین سنی آنان $37 \pm 7/4$ بود. میانگین سابقه کاری آنها $13/6 \pm 7/5$ سال و دامنه کار آنان ۱-۳۰ سال بود، ۴۹ نفر ($12/3\%$) از واحدهای پژوهش مجرد و بقیه متاهل بودند. میانگین تعداد فرزند افراد مورد مطالعه $1/7$ بود. $65/3\%$ درصد واحدهای پژوهش تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم، 13% درصد دارای تحصیلات لیسانس و بالاتر و $21/7\%$ درصد آنان دارای تحصیلات کمتر از دیپلم بودند، در بین افراد مورد مطالعه بیسواد وجود نداشت. ۲۴۵ نفر ($61/3\%$) از واحدهای پژوهش به صورت شیفیت کار و بقیه آنان بطور ثابت در نوبت روز فعالیت داشتند.

$10/5\%$ درصد واحدهای مورد پژوهش حقوق ماهیانه کمتر از ۶۰۰ هزار تومان و $89/5\%$ درصد دیگر بیش از این مبلغ را به عنوان حقوق ماهانه دریافت می کردند، شیوع استرس در کارکنان مورد مطالعه بر اساس نتایج ناشی از پرسشنامه 53% درصد بود. $91/8\%$ درصد واحدهای پژوهش بر اساس احساس شخصی ابراز داشته اند که دارای استرس هستند که 49% درصد استرس خود را در حد خفیف یا متوسط و $14/5\%$ درصد استرس خود را شدید و بالاخره 3% درصد استرس خود را خیلی

جدول شماره ۱: نتایج مدل لوجستیک رگرسیون در زمینه دلایل استرس افراد مورد مطالعه

متغیر	برآورد ضریب	خطای معیار ضریب	میزان معنی داری	نسبت بخت	فاصله اطمینان ۹۵ درصد نسبت بخت
					حد بالا / حد پایین
حقوق ماهانه	۰/۶۳۴	۰/۲۲۷	۰/۰۰۵	۱/۸۸۵	۲/۹۴ / ۱/۲۱
شرایط محیط کار	۱/۱۲۷	۰/۲۷۹	۰/۰۰۱	۳/۰۸۶	۵/۳۳ / ۱/۷۸
شغل دوم	۰/۷۶۲	۰/۲۳۲	۰/۰۰۵	۵/۸۴	۶/۷۸ / ۱/۲۸
مشکلات فرزندان	۱/۰۱۲	۰/۴۱۶	۰/۰۱	۲/۷۵۲	۶/۲۱ / ۱/۲۲
مقدار ثابت مدل	-۰/۸۹۶	۰/۱۹۸	۰/۰۰۱	۲۰/۴۴	- / -

- عدم وجود اطلاعات

بحث:

این مطالعه با هدف تعیین میزان شیوع استرس شغلی در کارکنان رسمی بخش تولیدی- فنی کارخانه ذوب آهن اصفهان که یکی از مهمترین واحدهای صنعتی کشور ما می باشد انجام گرفت. نتایج مطالعه بیانگر آن بود که شیوع استرس در واحدهای پژوهش بالا بوده و این امر علیرغم ماهیت خاص و شرایط ویژه خط تولید در کارخانه ذوب آهن که می تواند استرس زا باشد قابل تامل است. این مطالعه تنها مردان را شامل شد و این امر به خاطر شرایط خاص پروسه تولید می باشد که در این زمینه با مطالعه سوری و همکارانش در شرکت سایا مشابَهت دارد (۹). نتایج نشان داد که ۵۳ درصد کارکنان دارای استرس بوده اند، این میزان در نقایسه با میزان شیوع استرس گزارش شده در سایر مطالعات صورت گرفته در ایران از جمله مطالعه عقیلی نژاد و همکاران که میزان استرس در بین پلیس تهران را ۳۱/۴ اعلام کرده (۱۲) و نیز مطالعه سوری و همکاران (۹) در شرکت سایا که میزان استرس را ۴۹/۵ اعلام داشته بیشتر است، اما مقایسه نتایج پژوهش حاضر با یافته های مطالعات خارج از کشور (۱۳، ۱۴) بیانگر وجود اختلاف بسیار فاحش و غیر قابل توجیه بوده که نیاز به بررسی دقیق تر را به وضوح بیان می کند. مقایسه یافته های این پژوهش با نتایج مطالعه مرزآبادی و سلیمی (۱۵) در بین کارکنان نیروی هوایی ارتش ایران بیانگر میزان شیوع کمتر استرس در کارکنان ذوب آهن می باشد. همانطور که قبلاً اشاره شد مطالعات انجام شد در ایران کمتر در صنایع صورت گرفته است. مقایسه نتایج مطالعه با داده های مربوط به بررسی شیوع استرس در معلمان و کارکنان بخش بهداشت نشان از اختلاف میزان شیوع و بالا بودن شیوع استرس در کارکنان ذوب آهن دارد (۱۶، ۱۷).

نتایج مطالعه حاضر در زمینه رابطه سن، وضعیت تاهل و سواد بیانگر عدم وجود رابطه معنی دار این متغیرها با استرس می باشد. این یافته ها با نتایج مطالعه

Spector و همکارانش (۱۸) که به شکل مقایسه ای بین مدیران آمریکایی و ایرانی صورت گرفته و بیانگر عدم وجود رابطه معنی دار بین استرس و ویژگی های دمگرافیک است تطابق دارد. همچنین نتایج مطالعه Crawford و Henry (۱۹) در انگلستان که رابطه بین ویژگی های دمگرافیک و استرس را قابل اغماض می داند یافته های مطالعه حاضر را تایید و تقویت می کند. علاوه بر آن مطالعات سوری و همکاران (۹) و نیز عقیلی نژاد و همکارانش (۱۲) بیانگر آن است که بین سن، وضعیت تاهل و نیز سطح تحصیلات با استرس رابطه معنی داری وجود ندارد، نتایج مطالعه سوری و همکارانش (۱۲) همچنین تاکید بر آن دارد که شیوع استرس در کارکنان جوان کارخانه سایا بیشتر از سایرین می باشد که این یافته نیز با نتایج پژوهش حاضر مطابقت دارد. اما نتایج مطالعه حاضر با یافته های Manshor و همکاران (۲۰) در کارخانه های چند ملیتی مالزی، مطالعات کلاگری و همکاران (۲۱) در گرگان و نیز حلویی و همکاران (۲۲) در معدن آهن ایران در زمینه رابطه سن و استرس مطابقت نداشته چرا که این تحقیقات حکایت از رابطه معنی دار بین سن و استرس داشته اند. به نظر می رسد این اختلاف به دلیل غالب شدن عامل اقتصادی در مجموع عوامل ایجاد کننده استرس در کارکنان ذوب آهن می باشد.

نتایج پژوهش حاضر در زمینه تاثیر تجربه کاری در کاهش استرس همچون مطالعه سوری و همکاران (۹) بیانگر عدم وجود رابطه معنی دار می باشد اما نباید فراموش کرد که بطور کلی همبستگی منفی بین تجربه و استرس در کارکنان مورد بررسی وجود داشته و هر چه تجربه افزایش یافته میزان استرس کاهش محسوسی را نشان داده است. همچنین علیرغم تاثیر شیفت کاری بر میزان استرس در کارکنانی که در این شرایط قرار داشته اند اما تجزیه و تحلیل یافته ها بیانگر عدم وجود رابطه معنی دار در این زمینه بوده است که نتایج مطالعه

مطالعه داشته و دارد، نتایج مطالعاتی نظیر Crouter و Bumpus (۲۶) و Robinson و همکاران (۲۷) همگی دلالت بر آن دارد که مشکلات فرزندان و بویژه روابط فامیل نقش مهم و معنی داری در بروز استرس افراد دارند که یافته های مطالعه حاضر را تأیید می کند.

نتیجه گیری:

بر اساس نتایج مطالعه بیش از نیمی از کارکنان ذوب آهن استرس داشته اند و عوامل اقتصادی، شرایط شغلی و محیط کار را به عنوان مهمترین علل استرس خود اعلام داشته اند. از این رو، ضرورت دارد که با توجه به خطرات ناشی از استرس شغلی و خسارت های متفاوت ناشی از آن که متوجه سازمان ذیربط و جامعه می گردد از یکسو و نیز قابل حل بودن مسائل و مشکلات اقتصادی و امکان بهبود شرایط شغلی و محیط کار از سوی دیگر توجه مسئولین متوجه این موضوعات گردیده و برنامه ریزی لازم را جهت بهبود این شرایط و کاهش میزان استرس مبذول دارند.

تشکر و قدردانی:

بدینوسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، دانشگاه ملی مالزی (دپارتمان بهداشت عمومی) و نیز مسئولین محترم کارخانه ذوب آهن اصفهان که با نهایت همکاری بستر این پژوهش را فراهم آوردند و نیز کلیه کارکنان عزیز شرکت کننده در این تحقیق سپاسگزاری بعمل می آید.

همچنین وظیفه خود می دانیم از همکار محترم خانم دریس به خاطر همکاری های ارزشمندشان سپاسگزاری نمایم.

کلاگری و همکاران (۲۱) آنرا تایید و تقویت می کند اما عقیلی نژاد و همکاران (۱۲) در مطالعه خود در نیروی پلیس تهران نتایج متفاوتی در این زمینه بدست آورده اند، به نظر می رسد عدم تاثیر تعیین کننده شیفت کاری در بروز استرس بدان خاطر است که اساساً کار در محیط های صنعتی استرس خاص خود را داشته و قرار گرفتن در شیفت روز یا شب پس از مدتی کاملاً عادی و یکنواخت خواهد شد، حال آنکه کارکردن در شیفت شب برای پلیس همیشه و همه جا مخاطرات خاص خود را بیشتر و جدی تر از روز به همراه داشته و دارد.

در زمینه علل استرس، نتایج مطالعه بیانگر وجود رابطه معنی دار قوی بین این پدیده و محیط کار، مشکلات اقتصادی، شرایط شغلی و مشکلات فرزندان و فامیل بوده است، در زمینه شرایط شغلی و نیز محیط کار غالب مطالعات از جمله McGowan (۲۳) نتایجی مشابه مطالعه حاضر داشته اند.

در مورد تاثیر شرایط اقتصادی بر میزان استرس مطالعات روح افزا و همکاران (۲۴)، و نیز صالحی و همکاران (۲۵) که هر دو در منطقه مورد مطالعه (شهر اصفهان) انجام شده اند گواه بر رابطه معنی دار قوی بین عوامل اقتصادی و استرس می باشد، نگرانی های کارکنان مورد بررسی در زمینه مشکلات فرزندان و خانواده و تاثیر این عوامل بر استرس نیز با مطالعه صالحی و همکاران (۲۹) در اصفهان مطابقت داشته و بیانگر نگرانی های دامنه دار والدین و بویژه پدران برای آینده فرزندان بویژه در زمینه اشتغال است و بنظر می رسد این عامل در کنار عوامل اقتصادی و محیط کار نقش تعیین کننده در بروز استرس شغلی در جامعه مورد

منابع:

1. WHO. Raising awareness of stress at work in developing countries, a modern hazard in a traditional working environment, protecting workers' health. Series No. 6. [Internet]. 2007 [cited 31 Oct 2011] Available at: www.who.int/occupational_health/publications/pwh6/en/index.html
2. Rosch P. The health effects of job stress. Bus Health. 1984. May; 1(6): 5-8.

3. National Institute for Occupational Safety and Health. Exposure to stress. Occupational hazards in hospitals, DHHS. Centers for disease control and prevention. [Internet]. 2008 [cited 30 Oct 2011] available at: <http://www.cdc.gov/NIOSH/>
4. Kendall E, Murphy P, O'Neill V, Bursnall S. Occupational stress: Factors that contribute to its occurrence and effective management. Canberra, Australia: Griffith University. [Internet]. 2000 [cited 15 June 2008] Available at: <http://www.workcover.wa.gov.au>.
5. Selye H. Stress without distress. New York: Harper and Row. 1981.
6. Tangri RP. What stress costs. A special report presented by shrysalis performance strategies Inc [internet]. 2003 [Cited 5 Aug 2009] Available at: <http://www.stresscosts.com>.
7. Peter R, Alfredsson L, Hammar N, Siegrist J, Theorell T, Westerholm P. High effort, low reward and cardiovascular risk factors in employed Swedish men and women: baseline results from the WOLF study. *J Epidemiol Commun Health*. 1998; 52(9): 540-7.
8. Gutierrez DE. Coping with stress at work: a longitudinal study on health outcomes and quality of life. [dissertation] Berlin: Berlin Freie Univ. 2002.
9. Soori H, Rahimi M, Mohseni H. [Occupational stress and work-related unintentional injuries among Iranian workers, a case control study. *Iran J Epidemiol*. 2005; 1(4,3): 53-8.] Persian
10. Yousefy AR, Ghassemi GhR. Job burnout in psychiatric and medical nurses in Isfahan, Islamic Republic of Iran. *East Mediterr Health J*. 2006 Sep; 12(5): 662-9.
11. Lovibond S, Lovibond P. Manual for the depression, anxiety, stress scales. 2nd ed. Sydney: NSW, Psychol Found. 1995.
12. Aghilinegad M, Mohammadi S, Afkari ME, Abbaszadeh R. [Surveying the association between occupational stress and mental health, personality and life stressful events in Tehran police officers. *J Shahid Beheshti Univ Med Sci*. 2008; 31(4): 355-60.] Persian
13. Smith A. The scale of perceived occupational stress. *Occup Med*. 2000; 50(5): 294-8.
14. National institutes of Health. Panic disorder: when fear overwhelms. Science writing press & dissemination branch [Internet]. 2008 [cited 30 Oct 2011] available at: <http://www.nimh.nih.gov/health/publications/panic-disorder-when-fear-overwhelms/panic-disorder-trifold.pdf>
15. Marzabadi Azad E, Salimi SH. [Study on job stress in a military unit. *J Military Med*. 2005; 6(4): 284-79.] Persian
16. Nasiripour AA, Raeissi P, Shabanikiya HR. [Occupational stress among rural health workers in Mashhad district, Northeast Iran. *J Res Health Sci*. 2009; (9)1: 21-29.] Persian
17. Raeissei P, Tavakoli G. [Impact of occupational stress on mental health and job performance in hospital manager and matrons. *Hakim Res J*. 2003; 5(4): 254-47.] Persian
18. Spector PE, Cooper CL, Maria E, Aguilar-Vafaie. A comparative study of perceived Job stressor sources and Job strain in American and Iranian managers. *IAAP*. 2002; 51(3): 446-57.
19. Crawford JR, Henry J. The Depression Anxiety Stress Scales (DASS): normative data and latent structure in a large non-clinical sample. *Br J Clin Psychol*. 2005 Jun; 44(Pt 2): 227-39.
20. Manshor AT, Fontaine R, Choy CS. Occupational stress among managers: a Malaysian survey. *J Manag Psychol*. 2003; 18(6): 622-8.
21. Kolagary Sh, Sanagoo A, Mirkarimy F, Behnampor N. [The level of stress among Gorgan University of Medical Sciences hospital operation room's personals and its relation to some related factors. *J Gorgan Univ Med Sci*. 2002; 4(10): 54-9.] Persian
22. Halvaey MH, Harazi MA, Nasleseraji J, Aminipor MR. [Determination of depression among Iran Ore employees. *J Yazd Univ Med Sci Iran*. 2000.] Persian
23. McGowan B. Self-reported stress and its effects on nurses. *Nurs Stand*. 2001; 15(42): 33-8.

24. Roohafza HR, Salehi B, Sadeghi M. [Prevalence and severity of emotional stress in Isfahan and Markazi provinces. Rahavard Danesh. 2007; 10(2): 22-30.]Persian
25. Salehi B, Roohafza HR, Kelishadi R, Dareh F. [Study of environmental stress frequency and intensity in adolescents of central area of Iran, 2002. Rahavard Danesh. 2007; 10(2): 22-30.]Persian
26. Crouter AC, Bumpus MF. Linking parents' work stress to children's and adolescents' psychological adjustment. Curr Dir Psychol Sci. 2001; 10: 156-9.
27. Robinson BE, Flowers C, Carroll J. Work stress and marriage: a theoretical model examining the relationship between workaholism and marital cohesion. Int J Stress Manag. 2001; 8(11): 165-75.

Analysis of occupational stress and the related issues among employees of Esfahan steel company (ESCO), Iran (2009)

Lotfizadeh M (PhD student)^{*1,2}, Noor-hassim I (PhD)³, Habibi E (PhD)⁴

¹Medical Plants Research Center, Sharekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran,

²Community Health Dept., Sharekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran,

³Community Health Dept., National University of Malaysia, Kualalampour, Malaysia,

⁴Occupational Health Dept., Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

Received: 11/Mar/2011

Revised: 9/Apr/2011

Accepted: 15/Jan/2011

Background and aims: Occupational stress is defined as the harmful physical and emotional response that occurs when the requirements of the job do not match the capabilities, resources, or needs of the worker. Occupational stress may bring about economic and health problems. This study was conducted to determine the factors that contribute to occupational stress of the employees of ESCO (Iran).

Methods: This discreptive-analytical study was conducted on 400 ESCO employees. Data were collected using demographic and DASS questionnaire and then were analyzed using Chi statistical test and logistic regression analyzation.

Results: The prevalence of stress was 53%. There was no significant relationship between stress and age, marital status, experience, literacy and shift work. However, high significant relationship was found between income and stress. It is apparent that financial problems were the most common reasons for stress among the employees and the main contributors to stress were work environment, task type, financial problems and the income below 5000000 rials ($P < 0.05$).

Conclusion: Based on the results of this study, about half of the ESCO employees suffer from stress compared with other industrialized countries, Iranian employees appeared to have much higher prevalence of stress. This result calls for appropriate planning of the workplace and condition to improve the quality of life and reduce stress.

Keywords: Occupational stress, Employees, Esfahan steel company, Iran.

Cite this article as: Lotfizadeh M, Noor-hassim I, Habibi E. [Analysis of occupational stress and the related issues among employees of Isfahan steel company (ESCO), Iran (2009). J Sharekord Univ Med Sci. 2011 Dec, Jan; 13(5): 37-45.]Persian

***Corresponding author:**

Medical Plants Research Center, Sharekord University of Medical Sciences, Rahmatieh, Shahrekord, Iran. Tel: 0098-3813334754, E-mail: masoud_lotfizadeh@yahoo.com